

Euroopa Inimõiguste Konventsioon

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

muudetud protokollidega nr. 11 ja 14

koos protokollidega nr. 1, 4, 6, 7, 12
ja 13

Käesoleva Konventsiooni tekst on esitatud koos muudatustega, mis tehti 1. juunil 2010 jõustunud protokolliga nr. 14 (ETS nr. 194). Konventsiooni teksti on varem muudetud kooskõlas 21. septembril 1970. a. jõustunud protokolliga nr. 3 (European Treaties Series – “ETS” nr. 45) sätetega, 20. detsembril 1971. a. jõustunud protokolliga nr. 5 (ETS nr. 55) sätetega ja 1. jaanuaril 1990. a. jõustunud protokolliga nr. 8 (ETS nr. 118) sätetega ning see hõlmab ka protokolliga nr. 2 (ETS nr. 44) teksti, mis vastavalt artikli 5 lõikele 3 oli konventsiooni osa alates protokolliga nr. 21. septembril 1970. a. Kõik protokollidega muudetud ja lisatud sätted asendati protokolliga nr. 11 (ETS nr. 155) selle jõustumise kuupäevast 1. novembril 1998. a. Alates sellest kuupäevast muutus kehtetuks 1. oktoobril 1994. a. jõustunud protokoll nr. 9 (ETS nr. 140) ning protokoll nr. 10 (ETS nr. 146) kaotas oma eesmärgi.

Hetkeseis Konventsiooni ja selle protokollide allkirjastamistest ning ratifitseerimistest ning samuti täielik nimekiri nende juurde tehtud deklaratsioonidest ja reservatsioonidest on saadaval aadressil www.conventions.coe.int

Ainult inglise- ja prantsuskeelsed konventsiooni tekstid on autentseid.
Käesolev tõlge on mitteametlik.

Euroopa Inimõiguste Kohus
Council of Europe
F-67075 Strasbourg cedex
www.echr.coe.int

KOKKUVÕTE

Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon	5
Protokoll	28
Protokoll nr. 4	31
Protokoll nr. 6	34
Protokoll nr. 7	37
Protokoll nr. 12	42
Protokoll nr. 13	45

Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon

Rooma, 4. november 1950

Konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikide valitsused,

arvestades inimõiguste ülddeklaratsiooni, mille kuulutas välja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee 10. detsembril 1948;

arvestades, et nimetatud deklaratsiooni eesmärk on tagada selles kuulutatud õiguste üldine ja tõhus tunnustamine ning järgimine;

arvestades, et Euroopa Nõukogu eesmärk on saavutada tema liikmete suurem ühtsus ning et üheks selle eesmärgi saavutamise vahendiks on inimõiguste ja põhivabaduste järgimine ning elluviimine;

taaskinnitades oma sügavat usku neisse põhivabadustesse, mis on õigluse ja rahu aluseks maailmas ning mida kõige paremini tagab ühelt poolt tõhus poliitiline demokraatia ning teiselt poolt inimõiguste, millest nad sõltuvad, üldine mõistmine ja järgimine;

olles otsustanud kui üksmeelsed ja ühiste poliitiliste tavade, ideaalide, vabaduse ja õigusriigi põhimõtet järgivate Euroopa riikide valitsused astuda esimesi samme mõne ülddeklaratsioonis sätestatud õiguse ühiseks tagamiseks,

on kokku leppinud järgmises.

ARTIKKEL 1

Kohustus austada inimõigusi

Konventsiooniosalised tagavad igapähele, kes on nende jurisdiktsiooni all, konventsiooni I osas määratletud õigused ja vabadused.

I OSA ÕIGUSED JA VABADUSED

ARTIKKEL 2

Õigus elule

1. Igapähe õigust elule kaitsakse seadusega. Kellelki ei või tahtlikult võtta elu, välja arvatud kohtuotsuse täideviimisega, mis järgneb süüdimõistmisele kuriteos, mille eest seadus näeb ette sellise karistuse.
2. Elu võtmist ei käsitata käesoleva artikli rikkumisena, kui see tuleneb absoluutsest vajadusest kasutada jõudu:
  - a) inimese kaitsmisel õigusvastase vägivalla eest;
  - b) seaduslikul vahistamisel või seaduslikult kinni peetud isiku põgenemise vältimiseks;
  - c) seaduslikel toimingutel rahutuste või mässu mahasurumiseks.

ARTIKKEL 3

Piinamise keelamine

Kedagi ei või piinata ega ebainimlikult või alandavalt kohelda ega karistada.

ARTIKKEL 4

Orjuse ja sunniviilise töötamise keelamine

1. Kedagi ei või pidada orjuses ega sunduses.
2. Kellelki ei või nõuda sunniviilist või kohustuslikku töötamist.
3. Käesoleva artikli järgi mõiste sunniviililine või kohustuslik töötamine ei hõlma:
  - a) töid, mida harilikult nõutakse artikli 5 kohasel kinnipidamisel või sellisel kinnipidamiselt tingimisi vabastamise korral;
  - b) sõjaväeteenistust või kohustusliku sõjaväeteenistuse asendusteenistust riikides, kus tunnustatakse õigust keelduda sõjaväeteenistusest oma veendumuste tõttu;
  - c) teenistust, mida nõutakse elu või ühiskonna heaolu ohustavate hädaolukordade või õnnetuste korral;
  - d) tööd või teenistust tavalise kodanikukohustuse osana.

ARTIKKEL 5

Õigus isikuvabadusele ja -puutumatussele

1. Igapähel on õigus isikuvabadusele ja -puutumatussele. Kellelki ei või võtta tema vabadust, välja arvatud seaduses kindlaksmääratud korras järgmistel juhtudel:
  - a) seaduslik kinnipidamine pädeva kohtu süüdimõistva otsuse alusel;
  - b) seaduslik vahistamine või kinnipidamine kohtu seadusliku korralduse täitmata jätmise eest või seaduses ettenähtud kohustuse täitmise tagamiseks;
  - c) seaduslik vahistamine või kinnipidamine, et tuua isik pädeva õigusasutuse ette põhjendatult kahtlustatuna õigusrikkumises või et põhjendatud vajaduse korral

takistada õigusrikkumise toimepanekut või põgenemist pärast seda;

- d) seadusliku korralduse alusel alaealise kinnipidamine hariduslikuks järelevalveks või tema seaduslik kinnipidamine pädeva õigusasutuse ette toomiseks;
- e) seaduslik kinnipidamine, et takistada nakkushaiguste levikut, samuti vaimse häirega isikute, alkohoolikute, narkomaanide või hulkurite seaduslik kinnipidamine;
- f) seaduslik vahistamine või kinnipidamine, et vältida isiku loata sissesõitu riiki või et võtta meetmeid isiku väljasaatmiseks või -andmiseks.

2. Igale vahistatule teatatakse talle arusaadavas keeles viivitamata tema vahistamise põhjused ja kõik tema vastu esitatud süüdistused.

3. Iga lõike 1 punkti c kohaselt vahistatu või kinnipeetu toimetatakse viivitamata kohtuniku või muu seadusjärgse õigusemõistmise pädevusega ametiisiku ette ning tal on õigus kohtumenetlusele mõistliku aja jooksul või vabastamisele kuni asja arutamiseni. Vabastamise tingimuseks võib olla tagatiste kohaldamine asja arutamisele ilmumiseks.

4. Igapähele, kellele on võetud vabadus vahistamise või kinnipidamisega, on õigus taotleda menetlust, milles kohus otsustaks kiires korras tema kinnipidamise õiguspärasuse ning korraldaks tema vabastamise, kui kinnipidamine on õigusvastane.

5. Igapähele, kes on vahistatud või kinni peetud vastuolus käesoleva artikliga, on õigus nõuda hüvitist.

ARTIKKEL 6

Õigus õiglasele kohtumenetlusele

1. Igapähele on oma tsiviilõiguste ja -kohustuste või temale esitatud kriminaalsüüdistuse üle otsustamisel õigus õiglasele ja

avalikule kohtumenetlusele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus, seaduse alusel moodustatud kohtus. Kohtuotsus kuulutatakse avalikult, kuid istungi võib ajakirjanikele ja üldsusele täielikult või osaliselt kinniseks kuulutada demokraatliku ühiskonna kõlbluse, avaliku korra või riigi julgeoleku huvides, alaealise huvides või poolte eraelu kaitseks või kohtu määratud ulatuses erijuhtudel, kui avalikkus kahjustaks õigusemõistmist.

2. Igapähele, keda süüdistatakse kuriteos, peetakse süütuks seni, kuni tema süü ei ole seaduse kohaselt tõendatud.

3. Igal kuriteos süüdistataval on vähemalt järgmised õigused:

- a) saada viivitamata talle arusaadavas keeles üksikasjalikku teavet tema vastu esitatud süüdistuse iseloomust ja alustest;
- b) saada piisavalt aega ja võimalusi enda kaitse ettevalmistamiseks;
- c) kaitsta end ise või enda valitud kaitsja abil või saada tasuta õigusabi juhul, kui see on õigusemõistmise huvides vajalik ja süüdistataval pole piisavalt vahendeid õigusabi eest tasumiseks;
- d) küsitleda ise või lasta küsitleda tema vastu ütlusi andma kutsutud tunnistajaid, lasta omalt poolt kohale kutsuda tunnistajaid ja neid küsitleda tema vastu ütlusi andvate tunnistajatega võrdsetel tingimustel;
- e) kasutada tasuta tõlgi abi, kui ta ei mõista või ei räägi kohtus kasutatavat keelt.

ARTIKKEL 7

Karistamine seaduse alusel

1. Kedagi ei või tunnustada süüdi kuriteos – teos või tegevusetuses, mis selle toimepanemise ajal kehtinud riigisisese või rahvusvahelise õiguse järgi ei olnud kuritegu. Samuti ei või

kohaldada raskemat karistust kui kuriteo toimepanemise ajal ettenähtu.

2. See artikkel ei takista ühegi isiku mis tahes teo või tegevusetuse suhtes, mis selle toimepanemise ajal oli kuritegu tsiviiliseeritud rahvaste poolt tunnustatud õiguse üldpõhimõtete järgi, kohtumenetluse läbiviimist ja isiku karistamist.

ARTIKKEL 8

Õigus era- ja perekonnaelu austamisele

1. Igaühel on õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning sõnumite saladust.
2. Ametivõimud ei sekku selle õiguse kasutamisse muidu, kui kooskõlas seadusega ja kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik riigi julgeoleku, ühiskondliku turvalisuse või riigi majandusliku heaolu huvides, korratuse või kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.

ARTIKKEL 9

Mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadus

1. Igaühel on õigus mõtte-, südametunnistuse ja usuvabadusele; see õigus kätkeb vabadust muuta oma usku või veendumusi, samuti vabadust kuulutada usku või veendumusi nii ükski kui ka koos teistega, avalikult või eraviisiliselt kultuse, õpetamise, tava ja kombetalituse kaudu.
2. Vabadust kuulutada oma usku või veendumusi võib piirata üksnes seadusega ja juhul, kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ühiskondliku turvalisuse huvides, avaliku korra, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.

ARTIKKEL 10

Sõnavabadus

1. Igaühel on õigus sõnavabadusele. See õigus kätkeb vabadust oma arvamusele ning vabadust saada ja levitada teavet ja mõtteid ilma ametivõimude sekkumiseta ja sõltumata riigipiiridest. Käesolev artikkel ei takista riikidel nõuda raadio-, televisiooni või filmiettevõteltel tegevuslubasid.
2. Kuna nende vabaduste kasutamisega kaasnevad kohustused ja vastutus, võidakse selle kohta seaduses ette näha formaalsusi, tingimusi, piiranguid või karistusi, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku, territoriaalse terviklikkuse või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratuse või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste maine või õiguste kaitseks, konfidentsiaalse teabe avalikustamise vältimiseks või õigusemõistmise autoriteedi ja erapooletuse säilitamiseks.

ARTIKKEL 11

Kogunemiste ja ühingute moodustamise vabadus

1. Igaühel on õigus rahumeelselt koguneda ja ühinguid moodustada, sealhulgas õigus oma huvide kaitseks ametiühinguid luua ja neisse astuda.
2. Nende õiguste kasutamist võib piirata üksnes seaduses ette nähtud alustel, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalikud riigi julgeoleku või ühiskondliku turvalisuse huvides, korratuse või kuritegude ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks. Käesolev artikkel ei keela õiguspäraste piirangute seadmist isikutele, kes on relvajõududes, politseis või riigiteenistuses.

ARTIKKEL 12

Õigus abielluda

Abieluealisel mehel ja naisel on õigus abielluda ja luua perekond kooskõlas selle õiguse kasutamist reguleerivate riigisiseste seadustega.

ARTIKKEL 13

Õigus tõhusale õiguskaitsevahendile

Igapähele, kelle konventsioonis sätestatud õigusi ja vabadusi on rikutud, on õigus tõhusale õiguskaitsevahendile riigivõimude ees ka siis, kui rikkumise pani toime ametiisik.

ARTIKKEL 14

Diskrimineerimise keelamine

Konventsioonis sätestatud õiguste ja vabaduste kasutamine tagatakse ilma mingi diskrimineerimiseta selliste tunnuste alusel nagu sugu, rass, nahavärvus, keel, usutunnistus, poliitilised või muud veendumused, rahvuslik või sotsiaalne päritolu, rahvusvähemusse kuuluvus, varanduslik, sünni- või muu seisund.

ARTIKKEL 15

Kohustuste täitmise peatamine hädaolukorras

1. Sõja ajal või muus hädaolukorras, mis ohustab rahva eluvõimet, võib konventsiooniosaline võtta meetmeid, millega ta peatab konventsiooniga võetud kohustuste täitmise ulatuses, mis on olukorra tõsiduse tõttu vältimatult vajalik, tingimusel et meetmed ei ole vastuolus tema teiste rahvusvahelise õiguse järgsete kohustustega.

2. Selle artikli alusel ei või peatada artiklist 2, välja arvatud inimeste hukkumine õiguspärase sõjategevuse tagajärjel, ega artiklitest 3, 4 (lõige 1) ja 7 tulenevaid kohustusi.

3. Peatamisõigust kasutav konventsiooniosaline teavitab Euroopa Nõukogu peasekretäri täielikult võetud meetmetest ja nende põhjustest. Samuti teavitab ta Euroopa Nõukogu peasekretäri, kui meetmete võtmine on lõppenud ning konventsiooni täidetakse jälle täiel määral.

ARTIKKEL 16

Välismaalaste poliitilise tegevuse piiramine

Artiklid 10, 11 ja 14 ei takista konventsiooniosalisel seada piiranguid välismaalaste poliitilisele tegevusele.

ARTIKKEL 17

Õiguste kuritarvitamise keelamine

Midagi käesolevas konventsioonis ei või tõlgendada selliselt, et see annab mingile riigile, isikurühmale või üksikisikule õiguse tegevuseks või teoks, mille eesmärk on konventsiooniga sätestatud õiguste või vabaduste kaotamine või nende piiramine suuremal määral, kui see on ette nähtud konventsioonis.

ARTIKKEL 18

Õiguste piiramise kitsendused

Konventsioonis lubatud piiranguid võib selles osutatud õiguste ja vabaduste suhtes kohaldada üksnes neil eesmärkidel, milleks nad on ette nähtud.

II OSA EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHUS

ARTIKKEL 19

Kohtu moodustamine

Konventsiooni ja selle protokollidega konventsiooniosaliste poolt endile võetud kohustuste täitmise tagamiseks luuakse Euroopa Inimõiguste Kohus (edaspidi kohus). See töötab alaliselt.

ARTIKKEL 20

Kohtunike arv

Kohtunike arv on võrdne konventsiooniosaliste arvuga.

ARTIKKEL 21

Ametikriteeriumid

1. Kohtunik peab olema kõrge moraaliga ning kõrgesse kohtuametisse nimetamiseks vajaliku kvalifikatsiooni või tunnustatud pädevusega õigusajatundja.
2. Kohtunik osaleb kohtu töös enda nimel.
3. Oma ametiajal ei tegele kohtunik asjadega, mis ei sobi kokku tema sõltumatuse, erapooletuse või täisajatöö nõudega; kõik selle löike kohaldamisest tulenevad küsimused lahendab kohus.

ARTIKKEL 22

Kohtunike valimine

Kohtunikud valib parlamentaarne assamblee häälteenamusega igast konventsiooniosalisest riigist selle konventsiooniosalise esitatud kolmeliikmelise nimekirja põhjal.

ARTIKKEL 23

Ametiaeg ja ametist vabastamine

1. Kohtunikud valitakse üheksaks aastaks. Neid ei või tagasi valida.
2. Kohtuniku ametiaeg lõpeb tema 70-aastaseks saamisel.
3. Kohtunik on ametis seni, kuni ta asendatakse. Sellegipoolest jätkab ta nende asjade läbivaatamist, mis juba on tema menetluses.
4. Kohtuniku saab ametist tagandada ainult teiste kohtunike kahekolmandikulise häälteenamusega tehtud otsusega selle kohta, et ta ei vasta enam nõuetele.

ARTIKKEL 24

Kantselei ja nõunik-ettekandjad

1. Kohtul on kantselei, mille ülesanded ja ülesehitus nähakse ette kohtureeglitega.
2. Kohtuasjade ainuisikulise läbivaatamise korral abistavad kohut nõunikud-ettekandjad, kes tegutsevad kohtu esimehe volitusel ja järelevalvel. Nõunikud-ettekandjad kuuluvad kohtu kantselei koosseisu.

ARTIKKEL 25

Kohtu täiskogu

Kohtu täiskogu:

- a) valib kolmeks aastaks kohtu esimehe ja ühe või kaks aseesimeest; neid võib tagasi valida;
- b) moodustab kindlaks määratud perioodiks kohtu kojad;
- c) valib kohtu kodade esimehed, keda võib tagasi valida;
- d) võtab vastu kohtureglid;

- e) valib kantsleri ja ühe või mitu asekanterlerit;
- f) esitab artikli 26 lõike 2 alusel taotlusi.

ARTIKKEL 26

Ainuisikuliselt asju läbivaatav kohtunik, komiteed, kojad ja suurkoda

1. Kohtuasjad vaadatakse läbi ainuisikuliselt, kolmeliikmelistes komiteedes, seitsmeliikmelistes kodades ja seitsmeteistkümmeliikmelises suurkojas. Kohtu kojad moodustavad komiteed kindlaksmääratud ajaks.
2. Ministrite komitee võib kohtu täiskogu taotlusel vähendada ühehääelse otsuse alusel ja kindlaksmääratud ajaks kodade liikmete arvu viieni.
3. Asja ainuisikuliselt läbi vaadates ei vaata kohtunik läbi kaebusi, mis on esitatud selle konventsiooniosalise vastu, kust see kohtunik on valitud.
4. Ex officio liikmena osaleb koja ja suurkoja töös asjaomasest konventsiooniosalisest valitud kohtunik. Kui kohtunik puudub või tal ei ole võimalik osaleda, täidab kohtuniku ülesandeid isik, kelle kohtu esimees valib asjaomase konventsiooniosalise varem esitatud nimekirjast.
5. Suurkoja koosseisu kuuluvad ka kohtu esimees, aseesimehed, kodade esimehed ja teised kohtunikud, kes on valitud kohtueeskirjade alusel. Kui asi saadetakse artikli 43 kohaselt edasi suurkotta, ei või suurkoja istungitel osaleda ükski otsuse teinud koja kohtunikest, välja arvatud koja esimees ja asjaomasest konventsiooniosalisest valitud kohtunik.

ARTIKKEL 27

Ainuisikuliselt asju läbivaatavate kohtunike pädevus

1. Ainuisikuliselt asju läbivaatav kohtunik võib tunnistada vastuvõetamatuks või kustutada kohtuasjade nimistust iga artikli 34 alusel esitatud kaebuse, kui sellise otsuse saab teha ilma edasise menetlemiseta.
2. Otsus on lõplik.
3. Kui ainuisikuliselt asju läbivaatav kohtunik ei tunnista kaebust vastuvõetamatuks ega kustuta seda, edastab ta selle komiteele või kojale edasiseks menetlemiseks.

ARTIKKEL 28

Komiteede pädevus

1. Artikli 34 alusel esitatud kaebuse võib komitee ühehääelse otsusega:
  - a) tunnistada vastuvõetamatuks või kustutada kohtuasjade nimistust, kui sellise otsuse saab teha ilma edasise menetlemiseta, või
  - b) tunnistada vastuvõetavaks ning teha samal ajal sisulise otsuse, kui kaebuse esemeks olev küsimus, mis käsitleb konventsiooni või selle protokollide tõlgendamist või kohaldamist, on leidnud juba lahendamist väljakujunenud kohtupraktikas.
2. Lõike 1 kohaselt tehtud otsused vastuvõetavuse kohta ja sisulised otsused on lõplikud.
3. Kui asjaomasest konventsiooniosalisest valitud kohtunik ei ole komitee liige, võib komitee kutsuda ta igas menetlusjärgus mõne komiteeliikme asemele, arvestades kõiki asjaolusid, sealhulgas seda, kas see konventsiooniosaline on vaidlustanud menetluse lõike 1 punkti b alusel.

ARTIKKEL 29

Kodade otsused vastuvõetavuse ja sisu kohta

1. Kui otsust vastuvõetavuse kohta ei tehta artiklite 27 või 28 alusel ega sisulist otsust artikli 28 alusel, otsustab koda artikli 34 alusel esitatud kaebuse vastuvõetavuse üle ja teeb sisulise otsuse. Otsuse vastuvõetavuse kohta võib teha eraldi.
2. Koda otsustab artikli 33 alusel esitatud riikidevaheliste kaebuste vastuvõetavuse ja sisu üle. Otsus vastuvõetavuse kohta tehakse eraldi, kui kohus ei otsusta erandjuhul teisiti.

ARTIKKEL 30

Pädevuse üleandmine suurkojale

Kui kojale esitatud kohtuasi tõstab olulise, konventsiooni või selle protokollide tõlgendamist käsitleva küsimuse või kui püstitatud küsimuse lahendus ei pruugi olla kooskõlas kohtu varem tehtud otsusega, võib koda igal ajal enne otsuse tegemist anda pädevuse suurkojale üle, kui ükski kohtuasja pooltest ei ole selle vastu.

ARTIKKEL 31

Suurkoja volitused

Suurkoda:

- a) viib lõpule nende kaebuste arutamise, mis on esitatud artikli 33 või 34 alusel, kui koda on andnud oma pädevuse üle artikli 30 järgi või kui kohtuasi on suurkotta saadetud artikli 43 alusel;
- b) otsustab asju, mille ministrite komitee on artikli 46 lõike 4 kohaselt kohtule saatnud, ning
- c) arutab artikli 47 järgi esitatud nõuandva arvamuse taotlusi.

ARTIKKEL 32

Kohtu pädevus

1. Kohtu pädevusse kuuluvad kõik konventsiooni ja selle protokollide tõlgendamise ja kohaldamise küsimused, mis on talle esitatud artiklite 33, 34, 46 ja 47 kohaselt.
2. Vaidlused kohtu pädevuse üle lahendab kohus.

ARTIKKEL 33

Riikidevahelised kaebused

Konventsiooniosaline võib pöörduda kohtu poole väitega, et teine konventsiooniosaline on rikkunud konventsiooni ja selle protokolle.

ARTIKKEL 34

Individuaalkaebused

Kohus võib vastu võtta kaebusi igalt üksikisikult, vabaihenduselt ja isikurühmalt, kes väidavad, et nad on konventsioonis ja selle protokollides sätestatud õiguste konventsiooniosalise poolt toimepandud rikkumise ohvriks. Konventsiooniosalised ei või mitte mingil viisil takistada selle õiguse tõhusat kasutamist.

ARTIKKEL 35

Vastuvõetavuse kriteeriumid

1. Kohus võib kohtuasja arutada ainult pärast kõigi riigisestse õiguskaitsevahendite ammendamist, kooskõlas rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud normidega ning kuue kuu jooksul lõpliku otsuse tegemisest arvates.
2. Kohus ei aruta ühtegi artikli 34 kohaselt esitatud kaebust, mis:
  - a) on anonüümne või

- b) on sisuliselt sama juba kohtu poolt arutatuga või on juba esitatud arutamiseks muu rahvusvahelise uurimis- või lahendamismenetluse raames ega sisalda uut asjassepuutuvat teavet.
3. Kohus tunnistab vastuvõetamatuks artikli 34 alusel esitatud kaebuse, kui:
- a) kaebus ei ole kooskõlas konventsiooni või selle protokollidega, on selgelt põhjendamatu või sellega kuritarvitatakse kaebeõigust või
  - b) kaebuse esitaja ei ole kandnud märkimisväärset kahju, välja arvatud juhul, kui konventsioonis ja selle protokollides määratletud inimõiguste austamine nõuab kaebuse sisulist läbivaatamist; sellel alusel ei või jätta läbi vaatamata ühtki asja, mida riigisisene kohus ei ole nõuetekohaselt läbi vaadanud.
4. Kohus jätab läbi vaatamata kaebuse, mida ta peab käesoleva artikli järgi vastuvõetamatuks. Kohus võib seda teha igas menetlusjärgus.

ARTIKKEL 36

Kolmanda isiku sekkumine

1. Kõigis kojale või suurkojale esitatud asjades on konventsiooniosalisel, kelle kodanik kaebaja on, õigus esitada kirjalikke seisukohti ja osaleda suulistel kohtuistungitel.
2. Kohtu esimees võib õigusemõistmise huvides kutsuda konventsiooniosalisi, kes ei ole menetlusosalised, või asjassepuutuvaid isikuid, kes ei ole kaebuse esitajad, esitama kirjalikke seisukohti või osalema suulistel kohtuistungitel.
3. Euroopa Nõukogu inimõiguste volinik võib kõigis kojale või suurkojale esitatud kohtuasjades esitada kirjalikke seisukohti ja osaleda suulistel kohtuistungitel.

ARTIKKEL 37

Kaebuste kustutamine kohtuasjade nimistust

1. Kohus võib kaebuse kohtuasjade nimistust kustutada igas menetlusjärgus, kui:
  - a) asjaoludest võib järeldada, et kaebaja ei kavatse jääda oma kaebuse juurde;
  - b) asi on lahendatud või
  - c) kohus teeb kindlaks muu põhjuse, mille tõttu kaebuse läbivaatamise jätkamine ei ole õigustatud.

Kohus jätkab siiski kaebuse läbivaatamist, kui seda on vaja konventsioonis ja selle protokollides sätestatud inimõiguste järgimiseks.

2. Kohus võib taastada kaebuse kohtuasjade nimistust, kui ta peab seda asjaoludest tulenevalt õigustatuks.

ARTIKKEL 38

Kohtuasja läbivaatamine

Kohus vaatab asja läbi koos poolte esindajatega ning alustab vajaduse korral uurimist, mille edukaks läbiviimiseks osutavad asjaomased konventsiooniosaliselised igakülgselt abi.

ARTIKKEL 39

Sõbralik kokkulepe

1. Kohus võib igas menetlusjärgus abistada kohtumenetluse pooli, et saavutada sõbralik kokkulepe, tuginedes konventsioonis ja selle protokollides määratletud inimõiguste austamisele.
2. Lõike 1 kohane menetlus on konfidentsiaalne.
3. Sõbraliku kokkuleppe saavutamisel kustutab kohus asja kohtuasjade nimistust otsusega, mis piirdub asjaolude ja saavutatud kokkuleppe lühikirjeldusega.

4. Nimetatud otsus edastatakse ministrite komiteele, kes kontrollib otsuses kajastatud sõbraliku kokkuleppe täitmist.

ARTIKKEL 40

Suuliste kohtuistungite ja dokumentide avalikkus

1. Suulised kohtuistungid on avalikud, kui kohus ei otsusta erandlikel asjaoludel teisiti.
2. Kantslerile esitatud dokumendid on avalikkusele kättesaadavad, kui kohtu esimees ei otsusta teisiti.

ARTIKKEL 41

Õiglane hüvitus

Kui kohus leiab, et konventsiooni või selle protokolle on rikutud ja konventsiooniosalise õigus lubab ainult osalist hüvitust, võib kohus vajaduse korral määrata kahjustatud poolele õiglase hüvituse.

ARTIKKEL 42

Kodade otsused

Kodade otsused jõustuvad artikli 44 lõike 2 kohaselt.

ARTIKKEL 43

Suurkojale edasisaatmine

1. Kolme kuu jooksul alates koja otsuse tegemisest võib kohtuasja pool erandjuhul taotleda asja suurkojale edasisaatmist.
2. Suurkoja viiest kohtunikust koosnev kolleegium rahuldab taotluse juhul, kui see tõstatab olulise, konventsiooni või selle protokollide tõlgendamist või kohaldamist käsitleva või üldise tähtsusega küsimuse.

3. Kui kolleegium taotluse rahuldab, lahendab suurkoda asja sisulise otsusega.

ARTIKKEL 44

Jõustunud otsused

1. Suurkoja otsus on lõplik.
2. Koja otsus jõustub, kui:
  - a) pooled deklareerivad, et nad ei taotle asja suurkojale edasisaatmist;
  - b) möödub kolm kuud otsuse tegemisest ja ei ole taotletud asja edasisaatmist suurkojale või
  - c) suurkoja kohtunike kolleegium lükkab tagasi taotluse asja edasisaatmiseks artikli 43 kohaselt.
3. Jõustunud otsus avaldatakse.

ARTIKKEL 45

Lahendite põhistamine

1. Sisulised otsused ja otsused vastuvõetavuse kohta põhistatakse.
2. Kui sisuline otsus ei ole täielikult või osaliselt üksmeelne, on igal kohtunikul õigus esitada eriarvamus.

ARTIKKEL 46

Sisuliste otsuste siduvus ja nende täitmine

1. Konventsiooniosalised kohustuvad täitma jõustunud sisulisi otsuseid igas asjas, mille pooleks nad on.
2. Jõustunud sisuline otsus edastatakse ministrite komiteele, kes kontrollib selle täitmist.
3. Kui ministrite komitee peab jõustunud sisulise otsuse täitmise järelevalvet raskendatuks, kuna otsuse tõlgendamisega on

probleeme, võib ta saada küsimuse kohtule otsuse tõlgendamise kohta juhiste saamiseks. Saatisotsus tehakse komiteesse kuuluvate esindajate kahekolmandikulise häälteenamusega.

4. Kui ministrite komitee arvates ei täida konventsiooniosaline jõustunud sisulist otsust asjas, mille pool konventsiooniosaline on, võib ta pärast konventsiooniosalisele ametliku teate saatmist ning komiteesse kuuluvate esindajate kahekolmandikulise häälteenamusega otsuse tegemist esitada kohtule otsustamiseks küsimuse, kas nimetatud konventsiooniosaline on rikkunud lõikest 1 tulenevat kohustust.

5. Kui kohus tuvastab lõike 1 rikkumise, saadab ta asja ministrite komiteele meetmete üle otsustamiseks. Kui kohtu arvates lõiget 1 ei ole rikutud, saadab ta asja ministrite komiteele, kes lõpetab selle läbivaatamise.

ARTIKKEL 47

Nõuandvad arvamused

1. Kohus võib ministrite komitee taotlusel anda nõuandvaid arvamusi õigusküsimustes, mis puudutavad konventsiooni ja selle protokollide tõlgendamist.

2. Need arvamused ei või käsitleda konventsiooni I osas ja selle protokollides määratletud õiguste ja vabaduste sisu ega ulatust ega muud küsimust, mida kohus või ministrite komitee võib arutada seoses konventsiooni alusel menetletava asjaga.

3. Ministrite komitee otsustab kohtule nõuandva arvamuse saamiseks taotluse esitamise komiteesse kuuluvate esindajate häälteenamusega.

ARTIKKEL 48

Kohtu nõuandev pädevus

Kohus otsustab, kas ministrite komitee esitatud taotlus nõuandva arvamuse andmiseks on artikli 47 kohaselt tema pädevuses.

ARTIKKEL 49

Nõuandvate arvamuste põhistamine

1. Kohus peab nõuandva arvamuse põhistama.
2. Kui arvamuse tervikuna või osaliselt ei ole üksmeelne, on igal kohtunikul õigus esitada eriarvamus.
3. Kohus esitab nõuandva arvamuse ministrite komiteele.

ARTIKKEL 50

Kohtu kulud

Kohtu kulud katab Euroopa Nõukogu.

ARTIKKEL 51

Kohtunike eesõigused ja puutumatus

Kohtunikud kasutavad oma ülesannete täitmisel Euroopa Nõukogu põhikirja artiklis 40 ja selle alusel sõlmitud kokkulepetes ettenähtud eesõigusi ja puutumatusi.

III OSA MUUD SÄTTED

ARTIKKEL 52

Peasekretäri järelepärimised

Euroopa Nõukogu peasekretäri taotlusel esitab iga konventsiooniosaline selgituse, kuidas tema riigisisene õigus tagab konventsiooni tõhusa rakendamise.

ARTIKKEL 53

Olemasolevate inimõiguste kaitse

Konventsioon ei piira ega jäta ilma ühestki inimõigusest ega põhivabadusest, mis on ette nähtud konventsiooniosalise seadustes või lepingutes, mille osaline ta on.

ARTIKKEL 54

Ministrite Komitee volitused

Konventsioon ei piira Euroopa Nõukogu põhikirjaga ministrite komiteele antud volitusi.

ARTIKKEL 55

Vaidluste lahendamise muude viiside välistamine

Konventsiooniosalised otsustavad, et nad lahendavad konventsiooni tõlgendamise või kohaldamise üle tekkivaid vaidlusi ainult konventsiooni alusel ega kohalda sel eesmärgil nendevahelisi kehtivaid lepinguid, konventsioone või deklaratsioone, kui ei ole eraldi kokku lepitud teisiti.

ARTIKKEL 56

Territoriaalne kohaldamine

1. Riik võib konventsiooni ratifitseerides või hiljem Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetavas deklaratsioonis avaldada, et kohaldab lõike 4 alusel konventsiooni ühele või mitmele territooriumile, mille välissuhete eest ta vastutab.
2. Konventsioon hakkab deklaratsioonis märgitud territooriumi suhtes kehtima 30. päeval arvates deklaratsiooni laekumises Euroopa Nõukogu peasekretärile.
3. Sellistele territooriumidele konventsiooni kohaldades arvestatakse kohalikke vajadusi.

4. Lõike 1 kohase deklaratsiooni teinud riik võib hiljem alati teatada deklaratsioonis märgitud ühe või mitme territooriumi nimel, et ta tunnustab kohtu pädevust võtta artikli 34 kohaselt vastu kaebusi üksikisikuilt, vabaühendustelt ja isikurühmadelt.

ARTIKKEL 57

Reservatsioonid

1. Riik võib konventsioonile alla kirjutades või ratifitseerimiskirja hoiule andes teha reservatsiooni konventsiooni iga sätte kohta ning teatada, et mõni tema territooriumil sel ajal kehtiv seadus ei ole asjakohase sättega kooskõlas. Üldist laadi reservatsioonid ei ole selle artikli järgi lubatud.
2. Selle artikli alusel tehtud reservatsioon peab sisaldama eelmises lõikes nimetatud seaduse kokkuvõtte.

ARTIKKEL 58

Denonssseerimine

1. Konventsiooniosaline võib konventsiooni denonssseerida üksnes viie aasta möödumisel selle osaliseks saamisest ning pärast kuuekuulist etteatamist Euroopa Nõukogu peasekretärile, kes teavitab teisi konventsiooniosalisi.
2. Denonssseerimine ei vabasta konventsiooniosalist käesoleva konventsiooniga võetud kohustustest mis tahes teo suhtes, mis võib kujutada nende kohustuste rikkumist ning mille ta võis toime panna enne denonssseerimise jõustumist.
3. Konventsiooniosaline, kelle liikmesus Euroopa Nõukogus lõpeb, lakkab olemast konventsiooniosaline samadel tingimustel.
4. Konventsiooni võib kooskõlas eelmiste lõigetega denonssseerida iga territooriumi suhtes, millele konventsiooni kohaldamist on artikli 56 kohaselt deklareeritud.

ARTIKKEL 59

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

1. Konventsioon on avatud allakirjutamiseks Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. See tuleb ratifitseerida. Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.
2. Euroopa Liit võib konventsiooniga ühineda.
3. Konventsioon jõustub pärast kümnenda ratifitseerimiskirja hoiuleandmist.
4. Iga edaspidi ratifitseeriva allakirjutaja suhtes jõustub konventsioon ratifitseerimiskirja hoiuleandmise päeval.
5. Euroopa Nõukogu peasekretär teeb kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele teatavaks konventsiooni jõustumise, selle ratifitseerinud konventsiooniosaliste nimed ning kõigi edaspidi laekuvate ratifitseerimiskirjade hoiuleandmise.

Koostatud 4. novembril 1950 Roomas inglise ja prantsuse keeles ühes eksemplaris; mõlemad tekstid on võrdselt autentset ja antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Peasekretär edastab tõestatud koopia kõigile allakirjutantudele.

Protokoll

Pariis, 20.III.1952

Protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikide valitsused,

olles otsustanud võtta meetmeid, et ühiselt tagada mõnda 4. novembril 1950 Roomas allakirjutatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi konventsioon) l osas käsitlemata õigust ja vabadust,

on kokku leppinud järgmises.

ARTIKKEL 1

Vara kaitse

Igal füüsilisel ja juriidilisel isikul on õigus oma omandit segamatult kasutada. Kellelki ei või võtta tema omandit muidu kui avalikes huvides ja seaduses ettenähtud tingimustel ning rahvusvahelise õiguse üldpõhimõtteid järgides.

Eelnenud sätteid ei piira siiski mingil viisil riigi õigust vajaduse korral kehtestada seadusi vara üldistes huvides kasutamise kontrollimiseks või maksude, maksete või trahvide tasumise tagamiseks.

ARTIKKEL 2

Õigus haridusele

Kedagi ei või jätta ilma õigusest haridusele. Endale võetud mis tahes haridus- ja õpetamisfunktsioone täites peab riik austama vanemate õigust võimaldada lastele oma usuliste ja filosoofiliste veendumustega kooskõlas olev haridus.

ARTIKKEL 3

Õigus vabadele valimistele

Protokolliosalised kohustuvad mõistlike ajavahemike järel korraldama salajase hääletamisega vabu valimisi tingimustel, mis tagavad rahva vaba tahteavalduse seadusandja valimisel.

ARTIKKEL 4

Territoriaalne kohaldamine

Protokolliosaline võib alla kirjutades või ratifitseerides või hiljem Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetavas deklaratsioonis

avaldada, mil määral ta kohustub kohaldama protokoll
territooriumide suhtes, mille välissuhete eest ta vastutab.

Eelmise lõigu järgi deklaratsiooni teinud protokolliosaline
võib aeg-ajalt teha uusi, eelmiste deklaratsioonide tingimusi
muutvaid või protokoll kohaldamist mis tahes territooriumi suhtes
lõpetavaid deklaratsioone.

Selle artikli alusel tehtud deklaratsiooni käsitatakse kui
konventsiooni artikli 56 lõike 1 järgi tehtut.

ARTIKKEL 5

Suhe konventsiooni

Protokolliosalised käsivad protokoll artikleid 1–4 konventsiooni
lisaartiklitena ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse
kooskõlas sellega.

ARTIKKEL 6

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile
allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele; protokoll
ratifitseeritakse samal ajal kui konventsioon või hiljem. Protokoll
jõustub pärast kümnenda ratifitseerimiskirja hoiuleandmist.
Iga edaspidi ratifitseeriva allakirjutaja suhtes jõustub protokoll
ratifitseerimiskirja hoiuleandmise kuupäeval.

Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu
peasekretärile, kes teatab kõigile liikmesriikidele ratifitseerinute
nimed.

Koostatud 20. märtsil 1952 Pariisis inglise ja prantsuse keeles
ühes eksemplaris; mõlemad tekstid on võrdselt autentset ja
antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Peasekretär edastab
tõestatud koopiad kõigile allakirjutanutele.

Protokoll nr. 4

teatavate konventsioonis ja selle esimeses protokollis käsitlemata õiguste ja vabaduste tagamise kohta

Strasbourgis, 16.IX.1963

Protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

olles otsustanud võtta meetmeid, et ühiselt tagada mõnda
4. novembril 1950 Roomas allakirjutatud inimõiguste ja
põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi konventsioon) I
osas ning 20. märtsil 1952 Pariisis allakirjutatud konventsiooni
esimese protokoll artiklites 1–3 käsitlemata õigust ja vabadust,
on kokku leppinud järgmises.

ARTIKKEL 1

Võlavangistuse keelamine

Kellelki ei või võtta vabadust üksnes sel alusel, et ta ei suuda
täita oma lepingujärgseid kohustusi.

ARTIKKEL 2

Liikumisvabadus

1. Igal riigi territooriumil seaduslikult viibival isikul on õigus
seal vabalt liikuda ja elukohta valida.
2. Igaühel on õigus vabalt lahkuda igalt maalt, sealhulgas
kodumaalt.

3. Nende õiguste kasutamist ei või piirata muidu kui seaduse alusel ning kui see on vajalik demokraatlikus ühiskonnas riigi julgeoleku või ühiskondliku turvalisuse huvides, avaliku korra säilitamiseks, kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks.

4. Lõikes 1 ettenähtud õigusi võib mõnes valdkonnas piirata, kui see on kooskõlas seadusega ja demokraatlikus ühiskonnas avalikes huvides õigustatud.

ARTIKKEL 3

Kodanike väljasaatmise keelamine

1. Kedagi ei või individuaalses ega kollektiivses korras sunniviisiliselt välja saata riigist, mille kodanik ta on.
2. Kellelgi ei või võtta õigust siseneda riiki, mille kodanik ta on.

ARTIKKEL 4

Välismaalaste sunniviisilise kollektiivse väljasaatmise keelamine

Keelatud on välismaalaste sunniviisiline kollektiivne väljasaatmine.

ARTIKKEL 5

Territoriaalne kohaldamine

1. Protokollisaline võib alla kirjutades või ratifitseerides või hiljem Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetas deklaratsioonis avaldada, mil määral ta kohustub kohaldama protokollis deklaratsioonis nimetatud territooriumide suhtes, mille välissuhete eest ta vastutab.
2. Eelmise lõike järgi deklaratsiooni teinud protokollisaline võib aeg-ajalt teha uusi, eelmise tingimusi muutvaid või

protokollis kohaldamist mis tahes territooriumi suhtes lõpetavaid deklaratsioone.

3. Selle artikli järgi esitatud deklaratsiooni käsitatakse kui konventsiooni artikli 56 lõike 1 järgi tehtut.

4. Riigi territooriumi, mille suhtes protokollis kohaldatakse, sest riik on selle ratifitseerinud või heaks kiitnud, ning territooriumi, mille suhtes protokollis kohaldatakse, sest riik on teinud käesoleva artikli kohaselt deklaratsiooni, käsitatakse artiklite 2 ja 3 mõttes eraldi territooriumidena.

5. Kooskõlas lõikega 1 või 2 deklaratsiooni teinud riik võib hiljem alati avaldada ühe või enama deklaratsioonis määratud territooriumi nimel, et ta tunnustab kohtu pädevust võtta konventsiooni artikli 34 kohaselt üksikisikutelt, vabahendustelt või isikurühmadelt vastu kaebusi, mis käsitlevad protokollis artikleid 1–4 koos või eraldi.

ARTIKKEL 6

Suhe konventsiooni

Protokollisosalised käsivad protokollis artikleid 1–5 konventsiooni lisaartiklitena ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse kooskõlas sellega.

ARTIKKEL 7

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

1. Protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele; protokoll ratifitseeritakse samal ajal kui konventsioon või hiljem. Protokoll jõustub pärast viienda ratifitseerimiskirja hoiuleandmist. Iga edaspidi ratifitseeriva allakirjutaja suhtes jõustub protokoll ratifitseerimiskirja hoiuleandmise kuupäeval.

2. Ratifitseerimiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile, kes teatab kõigile liikmesriikidele ratifitseerinute nimed.

Selle kinnituseks on täievolilised isikud protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 16. septembril 1963 Strasbourgis inglise ja prantsuse keeles ühes eksemplaris; mõlemad tekstid on võrdselt autentset ja antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Peasekretär edastab tõestatud koopiad kõigile allakirjutanud riikidele.

Protokoll nr. 6

surmanuhtluse kaotamise kohta

Strasbourgis, 28.IV.1983

4. novembril 1950 Roomas allakirjutatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi konventsioon) käesolevale protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

arvestades, et mitme Euroopa Nõukogu liikmesriigi arengus väljendub üldine suundumus surmanuhtluse kaotamisele,

on kokku leppinud järgmises.

ARTIKKEL 1

Surmanuhtluse kaotamine

Surmanuhtlus tuleb kaotada. Kedagi ei või sellega karistada ega surmamõistva kohtuotsuse alusel hukata.

ARTIKKEL 2

Surmanuhtlus sõja ajal

Riik võib surmanuhtluse seadustada sõja ajal või vahetu sõjaohu korral toime pandud tegude eest; surmanuhtluse võib mõista üksnes seaduses ettenähtud juhtudel ning kooskõlas selle seaduse sätetega. Riik teeb Euroopa Nõukogu peasekretärile selle seaduse asjakohased sätted teatavaks.

ARTIKKEL 3

Peatamise keelamine

Protokolliga sätestatud kohustuste täitmist ei või konventsiooni artikli 15 alusel peatada.

ARTIKKEL 4

Reservatsioonide keelamine

Protokollis suhtes ei või teha reservatsiooni konventsiooni artikli 57 alusel.

ARTIKKEL 5

Territoriaalne kohaldamine

1. Riik võib protokollile alla kirjutades või ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiule andes määrata territooriumi või territooriumid, millele protokollis kohaldatakse.

2. Riik võib hiljem alati Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava deklaratsiooniga kohaldada protokollis muule deklaratsioonis määratud territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb päevale, mil peasekretär on deklaratsiooni kätte saanud.

3. Kahe eelmise lõike alusel tehtud deklaratsiooni protokollis mis tahes territooriumil kehtimise kohta võib peasekretärile

saadetava teatega tagasi võtta. Tagasivõtmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb päevale, mil peasekretär on teate kätte saanud.

ARTIKKEL 6

Suhe konventsiooni

Protokollisosalised käsivad protokollile artikleid 1–5 konventsiooni lisaartiklitenä ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse kooskõlas sellega.

ARTIKKEL 7

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. Protokoll tuleb ratifitseerida või heaks kiita. Euroopa Nõukogu liikmesriik ei või protokollile ratifitseerida ega heaks kiita, kui ta enne või samal ajal ei ratifitseeri konventsiooni. Ratifitseerimis- ja heakskiitmiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.

ARTIKKEL 8

Jõustumine

1. Protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb päevale, mil viis Euroopa Nõukogu liikmesriiki on artikli 7 kohaselt väljendanud nõusolekut protokollile siduvuse kohta.
2. Liikmesriigi suhtes, kes edaspidi väljendab oma nõusolekut protokollile siduvuse kohta, jõustub protokoll ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiuleandmisest arvates järgmise kuu esimesel päeval.

ARTIKKEL 9

Hoiulevõtja ülesanded

Euroopa Nõukogu peasekretär teeb Euroopa Nõukogu liikmesriikidele teatavaks:

- a) iga allakirjutamise;
- b) iga ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiuleandmise;
- c) protokollile artiklite 5 ja 8 kohaselt jõustumise kuupäevad;
- d) iga muu protokolliga seotud akti, teadaande või teate.

Selle kinnituseks on täievolilised isikud protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 28. aprillil 1983 Strasbourgis inglise ja prantsuse keeles ühes eksemplaris; mõlemad tekstid on võrdselt autentset ja antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab tõestatud koopiad kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele.

Protokoll nr. 7

Strasbourg, 22.XI.1984

Protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid, olles otsustanud võtta edasisi meetmeid, et ühiselt tagada mõnda õigust ja vabadust 4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi konventsioon) abil, on kokku leppinud järgmises.

ARTIKKEL 1

Välismaalaste väljasaatmisega seotud menetluslikud kaitsevahendid

1. Välismaalast, kellel on riigi territooriumil viibimiseks õiguslik alus, ei või välja saata teisiti kui seaduse alusel tehtud otsuse täitmiseks ning tal on õigus:

- a) esitada põhjendusi enda väljasaatmise vastu;
- b) taotleda asja uuesti läbivaatamist;
- c) olla neil eesmärkidel esindatud pädeva asutuse või selle volitatud isiku või isikute ees.

2. Enne lõike 1 punktides a, b ja c sätestatud õiguste kasutamist võib välismaalase välja saata siis, kui see on vajalik avaliku korra huvides või põhjendatud riigi julgeoleku huvidega.

ARTIKKEL 2

Edasikaebamisõigus kriminaalasjades

1. Igaühel, kelle kohus on kuriteos süüdi mõistnud, on õigus pöörduda kõrgemalseisva kohtu poole tema süüdimõistmise või karistuse uuesti läbivaatamiseks. Selle õiguse kasutamise alused ja kord määratakse seadusega.

2. Selle õiguse suhtes võib teha erandeid seaduses loetletud vähemtähtsate õigusrikkumiste korral või juhul, mil asjaomase isiku üle mõistis esimeses astmes kohut kõrgeim õigusemõistmisinstants või kui isik on mõistetud süüdi pärast edasikaebamist tema õigeksmõistmise vastu.

ARTIKKEL 3

Hüvitis väära süüdimõistmise korral

Kui isikut kuriteos süüdimõistev kohtuotsus on jõustunud ning kui tema süüdimõistmine seejärel ära muudetakse või kui ta vabastatakse karistusest seetõttu, et uus või hiljem tuvastatud

asjaolu tõendab selgelt süüdimõistmise ebaõigsust, peab sellise süüdimõistmise pärast karistust kandnud isik saama hüvitatud asjaomase riigi seaduse või praktika alusel, kuni ei ole tõendatud, et seni teadmata asjaolu hilinenud ilmnemise oli osaliselt või täielikult põhjustanud ta ise.

ARTIKKEL 4

Teistkordse kohtumõistmise ja karistamise keelamine

1. Mitte kellegi üle ei või sama riigi jurisdiktsiooni alusel teist korda kohut mõista ning kedagi ei või kriminaalkorras karistada teo eest, milles ta on juba selle riigi seaduse alusel ja kriminaalmenetluse korras lõplikult õigeks või süüdi mõistetud.

2. Eelmine lõige ei takista menetluse taasalustamist kooskõlas asjaomase riigi seaduse ja kriminaalmenetlusega, kui on tõendeid uutest või äsjailmnunud asjaoludest või kui varasemas menetluses on olnud oluline puudujääk, mis võis asja lahendit mõjustada.

3. Käesoleva artikliga sätestatud kohustuste täitmist ei või konventsiooni artikli 15 alusel peatada.

ARTIKKEL 5

Abikaasade võrdsus

Abikaasadel on võrdsed õigused ja kohustused nendevahelistes eraõiguslikes suhetes, samuti nende suhetes lastega, abielu eel, selle ajal ja lahutuse järel. Käesolev artikkel ei takista riike rakendamast abinõusid, mis on vajalikud laste huvides.

ARTIKKEL 6

Territoriaalne kohaldamine

1. Riik võib protokollile alla kirjutades või ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiule andes määrata territooriumi või

territooriumid, mille suhtes protokoll kohaldatakse, ning märkida, mil määral ta kohustub protokollil sellisel territooriumil või sellistel territooriumidel kohaldama.

2. Riik võib hiljem alati Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava deklaratsiooniga kohaldada protokollil ka muule deklaratsioonis määratud territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kahe kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on deklaratsiooni kätte saanud.

3. Kahe eelmise lõike alusel tehtud deklaratsiooni võib selles määratud territooriumi suhtes tagasi võtta või seda muuta peasekretärile saadetava teatega. Tagasivõtmine või muutmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kahe kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.

4. Käesoleva artikli järgi tehtud deklaratsiooni käsitatakse kui konventsiooni artikli 56 lõike 1 järgi tehtud.

5. Riigi territooriumi, mille suhtes protokoll kohaldatakse, sest riik on protokollil ratifitseerinud või heaks kiitnud, ning territooriumi, mille suhtes protokoll kohaldatakse, sest riik on teinud käesoleva artikli kohaselt deklaratsiooni, käsitatakse artikli 1 mõttes eraldi territooriumidena.

6. Kooskõlas lõikega 1 või 2 deklaratsiooni teinud riik võib hiljem alati deklareerida ühe või mitme teates määratud territooriumi nimel, et ta tunnustab konventsiooni artiklis 34 ette nähtud kohtu pädevust vastu võtta üksikisikutelt, vabaihendustelt ja isikurühmadelt avaldusi protokollil artiklite 1–5 suhtes.

ARTIKKEL 7

Suhe konventsiooni

Protokollisalised käsitavad protokollil artikleid 1–6 konventsiooni lisaartiklitena, kohaldades kõiki konventsiooni sätteid kooskõlas sellega.

ARTIKKEL 8

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. See tuleb ratifitseerida või heaks kiita. Euroopa Nõukogu liikmesriik ei või protokollil ratifitseerida ega heaks kiita, kui ta enne või samal ajal ei ratifitseeri konventsiooni. Ratifitseerimis- ja heakskiitmiskirjad antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.

ARTIKKEL 9

Jõustumine

1. Protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kahe kuu möödumisele päevast, kui seitse Euroopa Nõukogu liikmesriiki on väljendanud artikli 8 kohaselt oma nõusolekut protokollil siduvuse kohta.

2. Iga liikmesriigi suhtes, kes hiljem väljendab oma nõusolekut protokollil siduvuse kohta, jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kahe kuu möödumisele ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiuleandmise päevast.

ARTIKKEL 10

Hoiulevõtja ülesanded

Euroopa Nõukogu peasekretär teeb kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele teatavaks:

- a) iga allakirjutamise;
- b) iga ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiuleandmise;
- c) protokollil artiklite 6 ja 9 kohase jõustumise kuupäeva;
- d) iga protokolliga seotud muu akti, teate ja deklaratsiooni.

Selle kinnituseks on täievolilised isikud protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 22. novembril 1984 Strasbourgis inglise ja prantsuse keeles ühes eksemplaris; mõlemad tekstid on võrdselt autentset ja antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab tõestatud koopiad kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele.

Protokoll nr. 12

Roomas, 4.XI.2000

Protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid,

lähtudes põhimõttest, mille kohaselt kõik inimesed on seaduse ees võrdsed ning kõigil on võrdne õigus seaduse kaitsele;

olles otsustanud astuda edasisi samme, et edendada kõigi inimeste võrdõiguslikkust tagades diskrimineerimise üldkeelust kinnipidamise 4. novembril 1950. aastal Roomas vastu võetud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni alusel (edaspidi "konventsioon");

veel kord kinnitades, et mitte-diskrimineerimise põhimõte ei takista osalisriikidel võtta meetmeid, et saavutada täielik ja tegelik võrdõiguslikkus, eeldades et need meetmed on objektiivsed ja põhjendatud,

on kokku leppinud järgmises.

ARTIKKEL 1

Diskrimineerimise keelamine

1. Seaduses sätestatud õiguste kasutamine tagatakse ilma diskrimineerimiseta mistahes tunnuste alusel nagu sugu,

rass, nahavärvus, keel, usutunnistus, poliitilised või muud veendumused, rahvuslik või sotsiaalne päritolu, rahvusvähemusse kuuluvus, varanduslik, sünni- või muu seisund.

2. Riigivõimu esindaja ei tohi kedagi diskrimineerida esimeses lõikes nimetatud alustel.

ARTIKKEL 2

Territoriaalne kohaldamine

1. Riik võib protokollile alla kirjutades või ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirja hoiule andes määratleda territooriumi või territooriumid, mille suhtes protokoll kehtib.

2. Riik võib hiljem mis tahes ajal Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava deklaratsiooniga laiendada protokollile kohaldamist deklaratsioonis täpsustatud muule territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on deklaratsiooni kätte saanud.

3. Kahe eelmise lõike alusel tehtud deklaratsiooni võib mis tahes selles täpsustatud territooriumi suhtes Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetud teatega tagasi võtta või muuta. Tagasivõtmine või muutmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.

4. Käesoleva artikli kohaselt tehtud deklaratsioon loetakse tehtuks vastavalt konventsiooni artikli 56 lõikele 1.

5. Riik, kes on teinud deklaratsiooni selle artikli lõigete 1 või 2 alusel, võib hiljem alati teatada, et tunnustab ühe või mitme deklareeritud territooriumi suhtes kohtu pädevust konventsiooni artikli 34 kohaselt vastu võtta käesoleva protokollile artiklit 1 puudutavaid avaldusi isikutelt, valitsusvälistelt organisatsioonidelt ja isikute gruppidele.

ARTIKKEL 3

Suhe konventsiooni

Osalisriigid käsivad protokollis artikleid 1 ja 2 konventsiooni lisaartiklitena ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse vastavalt sellele.

ARTIKKEL 4

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. See tuleb ratifitseerida, vastu võtta või kinnitada. Euroopa Nõukogu liikmesriik ei või protokollis ratifitseerida, vastu võtta ega kinnitada, kui ta ei ole varem või samal ajal ratifitseerinud konventsiooni. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirjad deponeeritakse Euroopa Nõukogu peasekretäri juurde.

ARTIKKEL 5

Jõustumine

1. Protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil Euroopa Nõukogu kümme liikmesriiki on väljendanud oma nõusolekut olla protokolliga seotud vastavalt selle artikli 4 sätetele.
2. Iga liikmesriigi suhtes, kes hiljem väljendab oma nõusolekut olla protokolliga seotud, jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, või kinnitamiskirja hoiuleandmise kuupäevast.

ARTIKKEL 6

Hoiulevõtja ülesanded

Euroopa Nõukogu peasekretär teeb Euroopa Nõukogu liikmesriikidele teatavaks iga:

- a) allakirjutamise;
- b) ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamiskirja hoiuleandmise;
- c) protokollis artiklite 2 ja 5 kohase jõustumise kuupäeva;
- d) protokolliga seotud muu akti, teate või teadaande.

Selle kinnituseks on täievolilised esindajad protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 4. novembril 2000. aastal Roomas inglise ja prantsuse keeles, mille mõlemad tekstid on võrdselt autentset, ühes eksemplaris, mis jääb hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab tõestatud koopia igale Euroopa Nõukogu liikmesriigile.

Protokoll nr. 13

surmanuhtluse igas olukorras kaotamise kohta

Vilniuses, 3. V.2002

Protokollile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriigid, olles veendunud, et igapäevane õigus elule on demokraatliku ühiskonna põhiväärtus ning et surmanuhtluse kaotamine

on hädavajalik selle õiguse kaitsmiseks ja kõigi inimeste sünnipärase inimväärikuse tunnustamiseks;

soovides tugevdada 4. novembril 1950 Roomas allakirjutatud inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooniga (edaspidi konventsioon) tagatud õigust elule;

märkides, et 28. aprillil 1983 Strasbourgis allakirjutatud konventsiooni protokoll nr 6 surmanuhtluse kaotamise kohta ei välista surmanuhtlust sõja ajal või vahetu sõjaohu korral toimepandud tegude eest;

olles otsustanud astuda viimase sammu, et kaotada surmanuhtlus igas olukorras,

on kokku leppinud järgmises.

ARTIKKEL 1

Surmanuhtluse kaotamine

Surmanuhtlus kaotatakse. Kedagi ei või surma mõista ega surmamõistva kohtuotsuse alusel hukata.

ARTIKKEL 2

Peatamise keelamine

Protokolli täitmist ei või konventsiooni artikli 15 alusel peatada.

ARTIKKEL 3

Reservatsioonide keelamine

Protokolli sätete suhtes ei või teha reservatsioone konventsiooni artikli 57 alusel.

ARTIKKEL 4

Territoriaalne kohaldamine

1. Riik võib alla kirjutades või ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiule andes määrata territooriumi või territooriumid, mille suhtes protokoll kohaldatakse.
2. Riik võib hiljem alati Euroopa Nõukogu peasekretärile saadetava deklaratsiooniga kohaldada protokollide deklaratsioonis määratud muule territooriumile. Sellise territooriumi suhtes jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.
3. Kahe eelmise lõike alusel tehtud deklaratsiooni võib selles määratud territooriumi suhtes peasekretärile saadetava teatega tagasi võtta või muuta. Tagasivõtmine või muutmine jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil peasekretär on teate kätte saanud.

ARTIKKEL 5

Suhe konventsiooni

Protokollisalsed käsivad protokollide artikleid 1–4 konventsiooni lisaartiklitena ning kõiki konventsiooni sätteid kohaldatakse vastavalt sellele.

ARTIKKEL 6

Allakirjutamine ja ratifitseerimine

Protokoll on allakirjutamiseks avatud konventsioonile allakirjutanud Euroopa Nõukogu liikmesriikidele. See tuleb ratifitseerida või heaks kiita. Euroopa Nõukogu liikmesriik ei või protokollide ratifitseerida või heaks kiita, kui ta ei ole varem või samal ajal ratifitseerinud konventsiooni. Ratifitseerimis- või heakskiitmiskiri antakse hoiule Euroopa Nõukogu peasekretärile.

ARTIKKEL 7

Jõustumine

1. Protokoll jõustub selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele päevast, mil Euroopa Nõukogu kümme liikmesriiki on väljendanud artikli 6 kohaselt nõusolekut protokollide siduvuse kohta.
2. Liikmesriigi suhtes, kes hiljem väljendab oma nõusolekut protokollide siduvuse kohta, jõustub protokoll selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kolme kuu möödumisele ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiuleandmise kuupäevast.

ARTIKKEL 8

Hoiulevõtja ülesanded

Euroopa Nõukogu peasekretär teeb kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele teatavaks:

- a) iga allakirjutamise;
- b) iga ratifitseerimis- või heakskiitmiskirja hoiuleandmise;
- c) protokollide artiklite 4 ja 7 kohase jõustumise kuupäeva;
- d) iga protokolliga seotud muu akti, teate või teadaande.

Selle kinnituseks on täievolilised esindajad protokollile alla kirjutanud.

Koostatud 3. mail 2002 Vilniuses ühes eksemplaris inglise ja prantsuse keeles; mõlemad tekstid on võrdselt autentset ja antakse hoiule Euroopa Nõukogu arhiivi. Euroopa Nõukogu peasekretär edastab tõestatud koopia kõigile Euroopa Nõukogu liikmesriikidele.

Euroopa Inimõiguste Konventsioon

European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg cedex

www.echr.coe.int

EST